

IK ZOCHT ALLAH
—
EN VOND JEZUS

Een aangrijpend levensverhaal

NABEEL QURESHI

KOK

Eerste druk, juni 2016

Tweede druk, januari 2017

Derde druk, juli 2017

Vierde druk, januari 2018

Vijfde druk, oktober 2018

© 2016 – Uitgeverij Kok

Postbus 13288, 3507 LG Utrecht

www.kok.nl

Oorspronkelijk verschenen onder de titel *Seeking Allah, Finding Jesus* bij Zondervan Publishing Company. Published by arrangement with The Zondervan Corporation LCC, a division of HarperCollins Christian Publishing Inc.

© 2014, 2016 (herziene editie) Nabeel Qureshi

Vertaling: Linda Jansen (www.creativetekst.nl)

Opmaak omslag: Spaansenmedia

Opmaak binnenwerk: ZetSpiegel, Best

ISBN: 978 90 435 2684 5

ISBN e-book: 978 90 435 2685 2

NUR: 717

Tenzij anders vermeld, zijn de citaten uit de Bijbel overgenomen uit de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV), uitgegeven door het Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No portion of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means – electronic, mechanical, photocopy, recording or any other – except for brief quotations in printed reviews, without the prior written permission of the publisher.

Introductie

In dit boek heb ik mijn meest intense herinneringen en persoonlijke gedachten neergelegd. Ik heb letterlijk mijn hart uitgestort door middel van pen en papier. Door het lezen van deze bladzijden word je deelgenoot van mijn familie- en vriendenkring, maak je kennis met het goede wat er was in mijn islamitische jeugd en worstel je met mij mee door de cultuurshock die een in Amerika geboren moslim ondergaat. Door over mijn schouder mee te kijken zie je wat in moslimogen het offensieve karakter van het christendom uitmaakt, ervaar je hoe een moslim in conflict komt met de historische feiten van het christendom en voel je hoe de grond onder je voeten begint weg te zakken als je langzaam maar zeker achter de verborgen waarheden van de islam komt. Door mee te lezen in mijn dagboek kom je in aanraking met de visioenen en dromen die mij het spirituele vertrouwen gaven dat ik nodig had om de Bijbel te zien als het Woord van God.

Door dit verhaal te lezen word je mijn reisgenoot door het leven en leer je me heel persoonlijk kennen. Ik bid dat jij door een ontmoeting met de levende God net zo'n metamorfose zult ondergaan als mij is overkomen.

DE DOELEN VAN DIT BOEK

Het verslag in dit boek is meer dan alleen mijn verhaal. Het is geschreven met een drietal doelen:

- Het neerhalen van de muren tussen moslims en niet-moslims, door niet-islamitische lezers een inkijkje te geven in de manier van denken en beleven van een moslim. De mystieke schoonheid van de islam houdt miljoenen moslims in een bekoring die niet te doorgronden is met enkel en alleen het ventileren van feiten. Ik hoop dat

christenen die via dit boek in mijn wereld komen, hun moslimburen zullen gaan begrijpen en van hen gaan houden zoals Jezus dat doet. De eerste twee delen van dit boek zijn met dat doel geschreven. Dus als ze pro-islamitisch overkomen, dan is dat om mijn vroegere liefde voor de islam over te brengen.

- De lezer toe te rusten met feiten en kennis die de aannemelijkheid van het evangelie ten opzichte van de islam voor het voetlicht brengen. De geschiedenis getuigt met kracht van de steunpilaren onder het evangelie: Jezus' dood aan het kruis, zijn opstanding uit de dood en zijn proclamatie dat Hij God is. Zo zaagde de geschiedenis de poten onder mijn islamitische theologie vandaan. Die theologie was gestoeld op de fundamenten van de islam: de goddelijke oorsprong van de Koran en het profetschap van Mohammed. Toen ik de islam echter aandachtig ging bestuderen begon deze theologie door wat ik ontdekte te schudden op zijn grondvesten: er was geen enkele goede reden om te geloven dat zowel de Koran als Mohammed de waarheid spreken over God.
- Het gaat te ver om in dit boek alle feiten en argumenten te delen die ik in de loop van de jaren heb gevonden. Daarom heb ik nog een boek geschreven voor mensen die geïnteresseerd zijn in die details: *No God but One: Allah or Jesus?* In de uitgave die je nu in handen hebt, schets ik in de delen drie tot en met acht alleen de grote lijnen van de inzichten die tot mij zijn doorgedrongen en de wijze waarop deze mij van de islam verwijderden en naar Jezus stuwden.
- Om een beeld te schetsen van de ontzaglijke innerlijke strijd die moslims met het evangelie voeren en de offers en de twijfels die daarmee gepaard gaan. Zoals je in deel 9 en 10 zult lezen is het juist te midden van deze worsteling dat God Zich laat kennen en mensen persoonlijk aanspreekt via dromen en visioenen.

LEESWIJZER

Verklarende woordenlijst

Tijdens het lezen zul je vertrouwd raken met een keur aan termen uit de islam. De eerste keer dat ze in de tekst voorkomen, heb ik er een korte uitleg bij gegeven en in de verklarende woordenlijst staan al deze termen ook nog eens op een rijtje.

Experts aan het woord

Dit boek is mede zo'n juweel geworden dankzij de speciale bijlage 'Experts aan het woord'. Deze bevat toelichtingen van een aantal deskundigen, variërend van gedreven evangelisten, een korangeleerde tot onderlegde professionals die vol zijn van het evangelie en een hart voor moslims hebben. Zij waren bereid voor deze uitgave belangeloos hun academische expertise en doorleefde inzichten te delen. Drie van hen hebben persoonlijk een rol gespeeld in mijn reis naar Jezus. Dit boek bestaat uit tien delen, die allemaal begeleid worden door zo'n bijdrage van een expert en ik zou je op het hart willen drukken deze er direct bij te pakken nadat je het betreffende deel hebt gelezen. Ze staan in bijlage 1, 'Experts aan het woord', die begint op pagina 335 van dit boek.

Over het verhalend-biografische aspect

Sinds het digitale tijdperk zijn intrede heeft gedaan is het helaas in toenemende mate een feit dat het lezerspubliek misplaatste verwachtingen heeft van non-fictie. Het is onvermijdelijk dat een auteur zich in het biografische verhaal bepaalde vrijheden permitteert. Verwacht dus geen fotografische exactheid. Daar is dit boek niet voor bedoeld en bovendien zou het dan een twintig jaar durende videoband moeten worden die zelfs mijn moeder stierlijk zou vervelen.

De citaten zijn in grote lijnen een getrouwe weergave van wat gezegd is. In enkele conversaties zijn verschillende ontmoetingen samengevat. Sommige gebeurtenissen zijn qua chronologie aangepast om aan te sluiten op thematiek. In andere gevallen zijn personen die ook bij een gesprek aanwezig waren ongenoemd gelaten om de verhaallijn niet te complex te maken. Al deze zaken zijn volstrekt normaal voor het biografische genre in het algemeen en voor onze menselijke behoefte aan ezelsbruggetjes in het bijzonder. Houd dat in gedachten tijdens het lezen.

LAATSTE INLEIDENDE OPMERKINGEN

Ik ben oprecht dankbaar dat je hebt besloten dit boek te lezen. Er zijn vele godsbeelden en de verschillen daartussen doen ertoe. Er is niemand als de ene ware God! Als ik zijn grenzeloze liefde, zijn levensveranderende genade en de bevrijdende realiteit van zijn leven en dood in een vroeger stadium had gekend, zou ik al jaren eerder in de hoogste

versnelling naar Hem toe zijn gerend. Ik bid dat dit verhaal mijn lezers ertoe aanzet alles te laten vallen om zo hard mogelijk naar hun Vader toe te kunnen hollen. Daar is Jezus voor gekomen: opdat wij leven hebben en overvloed (Johannes 10:10). Ik beschouw het als een eer dat mijn verhaal een deel van jouw reis mag zijn.

Proloog: Op zoek naar Allah

Ik lag languit geknield in een islamitische gebedsruimte. Gebroken voor het aangezicht van God. Het raamwerk van mijn wereldbeeld en alles wat voor mij altijd had vastgestaan, was in de afgelopen jaren langzaam afgebrokkeld. Vandaag was mijn wereld ingestort. Ik lag in puin en ik riep tot Allah.

Wegstervende voetstappen echoden door de zalen van de moskee, terwijl de hete zomeravond langzaam ten einde liep. De andere gelovigen waren allang weer onderweg naar hun huis en hun gezin, maar mijn gedachten bleven rondwervelen. Iedere vezel van mijn wezen worstelde met zichzelf. Mijn voorhoofd rustte op het kleed en mijn hart ging als een razende tekeer, terwijl mijn verstand de woorden analyseerde die mijn lippen in het muffe tapijt prevelden.

Het waren geen nieuwe woorden. Voordat ik zelfs maar wist hoe ik heette, had men mij geleerd deze Arabische zinsnede 132 keer per dag op te dreunen, dag in dag uit. Het ging om de *sajda*, het gedeelte van het rituele gebed waarin een moslim zich verootmoedigt voor Allah en glorie brengt aan zijn heerlijkheid. Het uiten van deze woorden had mij nooit enige moeite gekost, maar vandaag was dat anders. Terwijl mijn lippen als een automaat de frasen produceerden, stelde mijn verstand kritische vragen bij alles wat ik meende te weten over God.

Subhana Rabbi al-ala

Heilig is mijn Heer, de Allerhoogste

‘Heilig is mijn Heer ...’ *Wie is mijn Heer? Wie bent U, Heer? Bent U Allah, de God van mijn vader en voorvaderen? Bent U de God die ik altijd heb*

aanbeden? U bent ongetwijfeld degene die Mohammed ﷺ¹ heeft gezonden als laatste boodschapper voor de mensheid met de Koran als onze gids. U bent toch Allah, de God van de islam? Of bent U... Ik aarzelde, vechtend met de godslastering die ik op het punt stond uit te spreken. Maar stel dat die godslastering de waarheid was?

Of bent U Jezus?

Mijn hart verstijfde, alsof het woest was op mijn verstand omdat het de hel riskeerde.

Allah, ik zou nooit zeggen dat een mens uw gelijke is! Vergeef me en wees mij genadig als ik dat toch heb gezegd, want dat is niet wat ik bedoel. Geen mens is aan U gelijk. U bent oneindig veel groter dan al het geschapene. Alles buigt voor U, Allah, subhanahu wa'tala.²

Nee, wat ik bedoel te zeggen is dat U, o Allah, almachtig bent. U bent beslist in staat om de schepping binnen te treden als U dat verkiest. Bent U naar deze wereld gekomen? Bent U een mens geworden? En was die mens Jezus?

'O Allah, de Bijbel kan toch niet waar zijn?'

Alsof mijn verstand en mijn lippen een parallelle tijdlijn volgden, bleef ik de *sajda* bidden terwijl mijn gedachten vochten tegen zichzelf. De Arabische frase moest nog twee keer geciteerd worden om de *sajda* te completeren.

Subhana Rabbi al-ala

Heilig is mijn Heer, de Allerhoogste

Maar hoe is het te bevatten dat Allah, het allerhoogste Wezen, naar deze wereld zou kunnen komen? Deze wereld is verwerpelijik en zondig; geen plek voor Degene die alle glorie en lofprijs waardig is. En hoe heb ik het zelfs maar in mijn hoofd kunnen halen om te suggereren dat God, de verheven en luisterrijke Schep- per, via het geboortekanaal van een meisje ter wereld zou kunnen komen? Audhu billah³, dat is weerzinwekkend! Dat Hij zou moeten eten, slapen, zweten, bloeden en ten slotte aan een kruis genageld worden? Dat kan ik niet geloven.

1 Dit symbool staat voor de Arabische frase *sall Alaahu 'alay-hi wa-sallam*, wat betekent 'Allahs vrede en zegen zij met hem', voor moslims een standaardformulering na het noemen van de naam van Mohammed.

2 Deze formulering wordt vaak genoemd na de naam van Allah en betekent 'Geprezen en verheven is Hij'.

3 Een gangbare islamitische formulering die betekent: 'Ik zoek mijn toevlucht bij God'.

God verdient oneindig veel beter. Daar is zijn majesteit veel en veel te groot voor. Maar stel dat zijn majesteit minder belangrijk voor Hem is dan zijn kinderen?

Subhana Rabbi al-ala

Heilig is mijn Heer, de Allerhoogste

Natuurlijk zijn wij belangrijk voor Hem, maar Allah hoeft niet te sterven om ons te vergeven. Allah is almachtig en Hij kan ons gewoon vergeven als Hij dat besluit. Hij is al-Ghaffar en ar-Rahim!⁴ Zijn vergeving vloeit voort uit zijn Wezen! Wat heeft naar de wereld komen om te sterven aan een kruis met mijn zonden te maken? Het slaat voor Allah zelfs nergens op om te sterven aan een kruis. Als Hij stierf, wie zou het universum dan besturen? Subhanallah⁵, Hij kan niet sterven! Dat hoort bij zijn glorie. Die poppenkast is helemaal niet nodig. Hij kan gewoon vergeven vanaf zijn troon.

Maar hoe kan Allah rechtvaardig zijn als Hij naar willekeur vergeeft? God is niet grillig. Hij is volstrekt rechtvaardig. Hoe kan Hij rechtvaardig zijn als hij naar willekeur vergeeft? Nee, Hij kan niet 'simpelweg vergeven als Hij dat besluit'. De prijs voor mijn zonden moet betaald worden.

Ik kwam overeind, ging op mijn hielen zitten en reciteerde de takbir.

Allah-hu-akbar

Allah is groot

God, ik weet dat U werkelijk groot bent, maar er staan dingen in de Koran die helemaal niet groot zijn. Daar heb ik zo'n moeite mee, Allah. Wees mij alstublieft genadig. Ik wil niet aan U twifelen en ik bid om genade, omdat ik in begrip en kennis tekortschiet. Allah, alstublieft, word niet boos om al deze twijfel. Ik zal ergens iets verkeerd begrepen hebben, maar ik snap niet hoe U, Die liefde en goedheid bent, bepaalde geboden hebt kunnen geven in de Koran. Ik heb zo veel geweld en minachting gevonden op die bladzijden, de bladzijden van een boek dat ik dagelijks met liefde heb gelezen omdat het Uw woord is. Of maakt U mij hiermee misschien duidelijk dat de Koran toch niet Uw woord

4 In de islam is men het er over het algemeen over eens dat Allah 99 namen heeft. Dit zijn twee van die namen met als respectievelijke betekenissen 'de Vergever van de zonden van Zijn dienaren keer op keer' en 'de Genadevolle'.

5 Een zeer gangbare formulering die 'geprezen zij Allah' betekent. Deze frase wordt vaak uitgesproken als iemand goed nieuws hoort of als er iets positiefs wordt opgemerkt.

is? Van alle dingen die men mij heeft geleerd blijken er zo veel niet waar te zijn. Ze hebben mij geleerd dat er nooit iets veranderd is aan de tekst van de Koran, maar de hadith en de geschiedenis tonen aan dat dat niet klopt. Ik heb geleerd dat de Koran bovennatuurlijke kennis van de wetenschap en de toekomst bevat, maar toen ik U vroeg mij te helpen dat met eigen ogen te zien, vond ik helemaal niets. Er is zo veel van wat ik dacht te weten over de Koran dat gewoonweg niet waar blijkt te zijn. Is dit boek werkelijk van U? O Allah, wees mij genadig. Wie bent U toch?

At-tahiyyatu lillahi, was-salawatu wat-tayyibatu. As salamu ‘alayka ayyuh n-nabiyyu wa rahmatullahi wa barakatuh. As salamu ‘alayna wa-‘ala ‘ibadi llahi salihin.

Alle lof, alle gebeden en alle goede dingen zijn te danken aan Allah. De vrede van Allah zij met u, o profeet, en zijn genade en zegeningen zijn met u. Vrede zij met ons en met alle rechtvaardige dienaren van Allah.

Ik prijs U, Allah. Alle eer komt echt alleen U toe. Maar er is zo veel dat ik niet begrijp. Waarom spreek ik in mijn gebed tot Mohammed? Hij kan mij toch niet horen. Hij is dood! Ik zou tot geen enkel mens moeten bidden, al is hij de profeet. En waarom bid ik hem vrede toe? Ik ben zijn bemiddelaar niet. Ik weet dat hij nog leefde toen deze woorden voor het eerst geciteerd werden, maar waarom moet überhaupt iemand Uw grootste profeet vrede toebidden? Had U hem geen rust en vrede kunnen geven? Als hij de profeet is, maar geen rust en vrede heeft, hoeveel hoop is er dan voor mij?

In navolging van de tradities van de profeet en de instructies van mijn ouders wees ik met mijn wijsvinger naar de lucht terwijl ik de volgende proclamatie prevelde:

Ashhadu alla ilaha illa llahu wa ashhadu anna Muhammadan ‘abduhu wa-rasuluh.

Ik getuig dat er geen god is die het recht heeft aanbeden te worden behalve Allah en ik getuig dat Mohammed zijn boodschapper en profeet is.

O Allah, wees mij genadig. Hoe kan ik getuigen dat Mohammed uw boodschapper is? Dat was altijd zo makkelijk. Ammi leerde mij om van Mohammed te

houden omdat hij de grootste mens was die ooit geleefd heeft en niemand ooit aan hem gelijk geweest is. Zij leerde mij dat hij overvloedig was in het geven, dat zijn mildheid ongeëvenaard was en dat zijn liefde voor de mensheid onmetelijk was. De mensen zeiden tegen me dat hij nooit een oorlog zou ontketenen, tenzij het was om de ummah⁶ te verdedigen en dat hij vocht om de positie van vrouwen en verdrukten te verbeteren. Hij was de perfecte militaire leider, hij was het ultieme staatshoofd en hij was het perfecte voorbeeld van een volgeling van Allah. Hij was al-Insan al-Kamil, de volmaakte mens. Hij was Rahmatu-lil alameen, de verpersoonlijking van Gods genade voor de wereld. Het was totaal niet moeilijk om van zo'n man te getuigen dat hij Rasul Allah was, de boodschapper van God. Maar nu ken ik de waarheid over hem en daar zit te veel bij om onder het tapijt te vegen. Ik weet van zijn eerste openbaring, zijn overvallen op karavanen, zijn kindbruid, zijn huwelijk met Zainab, de zwarte magie die over hem is uitgestort, zijn vergiftiging, zijn moorden, zijn gemartel, en...

Mijn gedachten gingen naar een lagere versnelling toen ik bij dat vitale thema kwam dat ik simpelweg niet kon negeren. *En hoe kon Mohammed, mijn geliefde profeet... dat goedvinden?*

Mijn gedachten dwaalden af van het gebed, overspoeld door emoties. Ik worstelde intens met de dingen waar ik tegenop was gelopen tijdens mijn Koranonderzoek. *Hoe kon hij? Ik probeerde de gruwelen vanuit de positie van de slachtoffers te zien. Stel dat het mijn familie was geweest? Waar bleef die veelgeroemde bewogenheid van de profeet?*

Ik stelde mij voor dat ik er op dat moment bij was onder de koperen hemel in de woestijn. Er laaide een zinderende woede in mij op toen ik de slachting zag die onder mijn volk was aangericht. Bloed en dood. Een paar jonge soldaten baanden zich met gretige haast een weg door de lijken, in de richting van Mohammed. Ze maakten hem hun barbaarse wensen bekend en vroegen Mohammed om aanwijzingen. Het gezicht van de profeet kleurde rood en hij begon te zweten: hij ontving instructies van Allah.⁷ Toen hij vervolgens die instructies meedeelde aan zijn soldaten kregen hun gezichten een duivelse glans. Ze haastten zich naar hun tenten, maar al te belust om tot uitvoering over te gaan. Allah had zijn goedkeuring gegeven aan hun plannen. Heel even heerste er een diepe rust.

⁶ Een Arabische term die 'gemeenschap' betekent; daarmee worden alle moslims aangeduid.

⁷ Salih Bukhari 6.61.508: 'De Goddelijke Openbaring daalde op hem neer (...) het gezicht van de Profeet werd rood en even ademde hij zwaar. Toen ontving hij verlichting.' Zie ook Sahih Muslim 30.5763: 'Allah's apostel zweette in koud weer toen openbaring op hem neerdaalde'.

Plotseling sneed er een ondraaglijk geluid door de lucht en door mijn ziel. Het was de schreeuw van mijn moeder.

Bliksemsnel deed ik mijn ogen open en keerde terug naar het hier en nu. Ik was nog steeds in de moskee en bad de *salaat*. Mijn overweldigende afkeer van Mohammed kwam frontaal in botsing met acute wroeging. Ik was onheus geweest voor het aangezicht van Allah. Mohammed was nog steeds mijn profeet. Ik zwoer hem nog steeds mijn trouw. Ik was te ver gegaan.

Hoe moest ik verder? *Astaghfirullah*.⁸

Snel beëindigde ik het rituele gebed en rondde het af door mijn hoofd naar rechts en naar links te bewegen:

Assalaamo alaikum wa rahmutallah.

De vrede en genade van Allah zij met u.

Na een kort moment begroef ik mijn gezicht in mijn handen. De tranen stroomden over mijn wangen. Het rituele gebed was teneinde; nu nam mijn hart het over.

God, ik verlang naar Uw vrede. Wees mij genadig en geef mij de vrede die voortkomt uit het kennen van U. Ik weet niet meer wie U bent, maar ik weet dat U de Enige bent Die telt. U hebt deze wereld geschapen en U geeft hem ook betekenis en doel; anders is alles volslagen zinloos.

Alstublieft, almachtige God, zeg mij Wie U bent! Ik zoek U, U alleen. U bent de Enige die mij kan redden. Ik leg alles aan Uw voeten neer en ik geef U mijn hele leven. U mag alles van mij afnemen: mijn vreugde, mijn vrienden, mijn familie of zelfs mijn leven. Als ik U maar heb, o God.

Beschijn met Uw licht de weg die ik gaan moet. Het kan me niet schelen hoeveel obstakels ik tegenkom, over welke kuilen ik moet springen of waar ik juist uit moet klimmen of door hoeveel dorens ik moet lopen. Wijs mij de rechte weg. Als dat de islam is, laat me dan zien dat het de waarheid is! Als dat het christendom is, geef mij ogen om te zien! Laat me zien welke weg naar U voert, zodat ik die kan gaan.

Ik wist het toen nog niet, maar die vrede en genade van God waar ik zo wanhopig om smeekte, zouden spoedig mijn deel worden. Hij stond op het punt mij op bovennatuurlijke wijze te leiden door dromen en visioenen. Mijn hart en mijn leven zouden nooit meer hetzelfde zijn.

⁸ Een gangbare formulering om berouw uit te drukken. Het betekent: 'Ik vraag vergeving bij Allah'.

Hoofdstuk 1

Gebeden van mijn vaders

Zodra in moslimland de dag begint te gloren wordt de zon door so-
noor stemgeluid uit talloze kelen boven de horizon getrokken. Het
hart van het islamitische geloof wordt van de daken en minaretten ge-
schreeuwd, om te beginnen met woorden van de *takbir*:

Allah-hu-akbar

Ashado an-la illaha il-Allah!

Ashdo an-na Muhammad-ur-Rasool Allah!

Allah is groot!

Ik getuig dat er geen God is dan Allah!

Ik getuig dat Mohammed de boodschapper is van Allah!

Dit is het begin van de **adhan**, de oproep tot gebed. Deze maant mos-
lims om vanaf het moment dat ze wakker worden hun leven toe te
wijden aan Allah. Het leven van vrome
moslims staat volledig in het teken van
de gedachtenis aan Allah en het uitvoe-
ren van de islamitische traditie, van uit
het hoofd geleerde gelegenheidsgebe-
den tot uitgebreide dagelijkse rituelen. De *adhan* is voor moslims een in
hun innerlijk resonerende oproep, een teken om zich te verzamelen en
zich in gezamenlijke aanbidding voor Allah ter aarde te werpen.
Voor niet-ingewijde buitenstaanders kan de *adhan* overkomen als een
overbrugging tussen de nacht en de dag, een fenomeen dat moslimland
en moslimvolk injecteert met leven.

Adhan: de islamitische
oproep tot gebed.

Het is dus niet verrassend dat moslims de *adhan* niet alleen gebruiken
als wekker, maar ook als opwekking tot leven. Het is **hadith**, een over-

geleverde gewoonte van de profeet Mohammed, dat ieder kind van moslimouders op het moment van zijn of haar geboorte de *adhan* te horen krijgt. Toen ik geboren werd, echode mijn vader zachtjes de woorden van de *adhan* in mijn oor, die zijn vader hem 28 jaar eerder had toegefluisterd. In navolging van de traditie waren dit de eerste woorden die tegen mij gezegd werden.

Mijn familie heeft altijd bijzondere aandacht gegeven aan het onderhouden van de *hadith*. Onze familienaam is Qureshi en onze stamboom gaat terug tot op Mohammed. Toen ik oud genoeg was om te begrijpen welke prestigieuze naam wij hebben, vroeg ik aan mijn vader of we die van de profeet hadden geërfd.

‘*Abba*, zijn wij de echte *Qureshi*, net als Mohammed?’

Hij antwoordde: ‘*Jee mera beyta*’. Dat is **Urdu** voor ‘ja, mijn zoon’. ‘Geen van de zonen van Mohammed heeft de kindertijd overleefd, maar wij zijn afstammelingen van Hazrat Umar.’ Umar was een van de

Hadith: de overleveringen, de verhalen, van Mohammed, woorden of daden van de profeet die in overleveringen zijn vastgelegd.

Urdu: de Pakistaanse taal.

Khalifa: de positie van opperleider over de moslims; normaal gesproken een titel waarmee naar een van de vier opvolgers van Mohammed wordt verwezen.

vier **khalifas**, mannen die soennieten als de – door goddelijke leiding aangewezen – opvolgers van Mohammed beschouwen. Onze afkomst was inderdaad niet gering; geen wonder dat mijn familie trots was op haar erfgoed.

Toen mijn vader in de jaren zeventig uit Pakistan vertrok, deed hij dat dan ook uit liefde voor zijn familie en erfgoed. Hij had een grote gedrevenheid om zijn ouders en broers en zussen een beter leven te bezorgen. Toen hij in de Verenigde Staten aankwam, ging hij op aanraden van zijn oudere broer bij de marine. Zo kon hij elke maand een cheque naar huis sturen, al was dat alles wat hij had. Een paar jaar later keerde hij

voor korte tijd terug naar Pakistan voor het huwelijk dat voor hem gearrangeerd was met de vrouw die mijn moeder zou worden.

Ammi, mijn moeder, was al haar hele leven zeer toegewijd geweest aan haar familie en haar godsdienst. Ze was de dochter van een moslimzending. Haar vader, die ik *Nana Abu* noemde, was kort na zijn huwelijk

met haar moeder (*Nani Ammi*) naar Indonesië verhuisd om mensen voor de islam te winnen. Daar werd mijn moeder geboren als de oudste van vier dochters. *Nani Ammi* werkte om ook in het gezinsbudget te kunnen voorzien en met een vader die vaak op reis was voor missiedoeleinden, had mijn moeder zodoende een groot aandeel in de opvoeding van haar jongere zussen en hun onderricht in de weg van de islam.

Toen *Ammi* tien jaar was, keerde ze met haar zussen en *Nani Ammi* terug naar Pakistan. De gemeenschap ontving hen met veel ontzag wegens hun trouwe gehoorzaamheid aan de roeping van de zending. Omdat *Nana Abu* in Indonesië bleef voor zijn missiewerk en alleen af en toe op verlof naar Pakistan ging, kreeg *Ammi* alleen maar meer zorgtaken in het gezin van haar ouders. Uiteindelijk waren er vijf kinderen onder haar om voor te zorgen en op te voeden. Hoewel ze een van de besten van haar klas was en ze daarom een studiebeurs aangeboden kreeg om een medische opleiding te volgen, sloeg ze het aanbod af. *Nani Ammi* had haar nodig in het gezin, aangezien zij zelf een groot deel van de dag als vrijwilliger secretaressewerk deed bij de lokale **jamaat**.

Nani Ammi had al praktisch haar hele leven in dienst van de islam gesteld. Ze was niet alleen de echtgenote van een zendeling, maar net als *Ammi* was ze ook de dochter van een zendeling. Haar wieg stond in Oeganda, waar haar vader naast zijn missionaire activiteiten werkzaam was als arts. Opgegroeid als dochter van een zendeling schoof ze naadloos door naar de rol van echtgenote van een zendeling. Door in haar laatste productieve jaren de *jamaat* te dienen genoot ze groot respect en prestige in de gemeenschap.

Nani Ammi was door dit alles ongetwijfeld het grootste rolmodel voor mijn moeder en het was *Ammi*'s liefste wens om het gekoesterde erfgoed door te geven in de vorm van een eigen gezin.

Ik kreeg hier natuurlijk niets van mee, maar zo kon het wel gebeuren dat een opofferingsgezinde, liefhebbende man met de prominente naam Qureshi vlak na mijn geboorte de *adhan* in mijn oor fluisterde onder het wakend oog van de dochter van een zendeling, een ervaren zorgverlener met een vurige ijver voor de islam. Ik was hun tweede kind en hun eerste zoon. En ze riepen me op tot het gebed.

Jamaat: Arabisch woord voor 'vergadering', waarmee doorgaans een groep of denominatie wordt aangeduid.